

**Bolzanovo pojetí národa
v kontextu
osvícenství a romantismu**

Libor Martinek

Libor Martinek

Bolzanovo pojetí národa

v kontextu

osvícenství a romantismu

Bernard Bolzano

ISBN 978-80-88463-44-3 (pdf)
ISBN 978-80-88463-45-0 (ePub)
ISBN 978-80-88463-46-7 (mobi)

OBSAH

Úvodem	6
Odborná literatura k tématu, monografické práce o Bolzanovi.....	6
I. KAPITOLA.....	8
BERNARD BOLZANO V KONTEXTU OSVÍCENSTVÍ A ROMANTISMU	8
Definice osvícenství	8
Osvícenství v Evropě a v českých zemích.....	9
Bernard Bolzano v kontextu evropského osvícenství.....	9
Bernard Bolzano v kontextu českého osvícenství	14
Poměr Bernarda Bolzana k českým osvícencům.....	15
Bolzanovo překonání osvícenské filozofické pozice.....	16
Bernard Bolzano v kontextu českého národního obrození	18
Poměr Bernarda Bolzana k českým obrozencům	20
II. KAPITOLA	21
BOLZANOVO POJETÍ NÁRODA, VLASTI A VLASTENECTVÍ	21
I. O vlastenectví a lásce k vlasti	21
II. O poměru české a německé národnosti v Čechách.....	25
III. Zhodnocení Bolzanových názorů na národnostní otázku	28
ZÁVĚREM.....	29
LITERATURA	30
Posudek případové studie <i>Bolzanovo pojetí národa v kontextu obrození a romantismu (Marek Timko)</i> ..	31
Apendix – Lektorský posudek k zamýšlenému polskému vydání (<i>Ignacy Fiut</i>)	32
Ediční poznámka (<i>Libor Martinek</i>)	34

Úvodem

*Sbíráme-li památky o soukromém životě Bolzanově, tu jest nám někdy, jako bychom četli kus poetické legendy, ve kterou doba naše více nevěří a na rtech tane nám otázka, žil-li opravdu takový člověk.
(Marie Červinková-Riegerová)*

Jméno Bernard Bolzano jsem poprvé uslyšel coby student gymnázia v Bruntále ve spojitosti s odbornou prací mého učitele českého jazyka a literatury doc. PhDr. Lubomíra Valenty, který se mi stal vzorem nejen jako pedagog, ale zároveň, a především jako člověk. S odstupem let mohu s povděkem konstatovat, že to byl právě on, kdo ovlivnil už v tomto věku mou další profesní orientaci. V mé představivosti proto byla osobnost Bernarda Bolzana vždy spojována s obrazem tohoto učitele.

V souvislosti s písemnou prací v rámci filozoficko-metodologického základu doktorandského studia na FF MU v Brně a po konzultacích s prof. PhDr. Petrem Horákem, CSc., jsem prostudoval jisté penzum relevantní literatury vztahující se k otázkám státu, národa a regionů. Poměrně přirozenou cestou postupně vykryštovala problematika pojetí národa v období osvícenství a v romantismu. Takový námět by ovšem vyžadoval velmi široce založený výzkum, a proto bylo nutné projekt vhodně vymezit a soustředit úsilí na zpracování úkolu, jenž by byl svým charakterem přiměřený co do rozsahu, obsahu i zaměření. Domnívám se, že v těchto intencích se pohybuje předkládaná práce *Bolzanovo pojetí národa v kontextu osvícenství a romantismu*.

Osobnost Bernarda Bolzana a jeho filozofii ve své studii chápu jako bázi, která umožňuje srovnat Bolzanovo pojetí národa v dynamice vývoje od osvícenství k romantismu, a to jednak v rovině obecné (vnitřní metodologicko-logická a heuristická struktura Bolzanova pojetí národa a národní otázky) a jednak v rovině konkrétní (v čem se v tomto směru liší názory Bolzanovy od názorů některých jeho bezprostředních předchůdců a současníků v době osvícenského josefinismu a v době českého národního obrození). Zároveň se pokusím vyložit Bolzanovo překonání osvícenského programu.

Odborná literatura k tématu, monografické práce o Bolzanovi

Téma osvícenství ve světě a v Čechách, romantismus a české národní obrození byly a jsou odborně reflektovány. Bolzanovská literatura dnes představuje širokou škálu publikací, jejichž přehled nelze na tomto místě podat a objektivně zhodnotit. Není to ani mým cílem.

Poučení o filozofii v období osvícenství v Evropě lze v České republice čerpat mj. z publikace Josefa Haubelta *České osvícenství* (nakl. Svoboda, 1986). K dispozici je edice nakladatelství Svoboda, ve které vyšly spisy např. těchto významných osvícenských filosofů: Jean Jacques Rousseau – *Rozpravy* (úvodní studii napsal a informativním přehledem opatřil Vladimír Čechák, 1989), Denis Diderot – *Výbor z díla* (úvodní studii napsal Vladimír Čechák, 1990), François Marie Voltaire – *Výbor z díla* (úvodní studii napsal a informativním přehledem opatřil Vladimír Čechák, 1989).

Literaturu o Bernardu Bolzanovi představují zejména práce *Filosofie v dějinách českého národa* (nakl. ČSAV, red. Jiřina Popelová-Otáhalová a Karel Kosík, 1958), monografie Jaromíra Loužila – *Bernard Bolzano* (nakl. Melantrich, 1978), Bernard Bolzano – *Vlastní životopis* (nakl. Odeon, 1981), *Čeští utopisté 19. století* (nakl. Melantrich, 1982), Ireny